Ongewenste intimiteiten inherent aan het tijdsbeeld

HOE VEILIG ZIJN ONZE ZWEMBADEN?

Je kunt er niet omheen: we leven in een tijd waarin normen en waarden veranderen. Was er relatief kort geleden nog sprake van gescheiden zwemmen - mannen en vrouwen in badkostuum troffen elkaar enkel op het strand - tegenwoordig hebben de zwembaden hun deuren wijd open staan. Oud, jong, man, vrouw, iedereen mag op hetzelfde moment zwemmen. En daar is natuurlijk niets mis mee. Ware het niet dat een enkeling een behoorlijke domper kan zetten op het waterplezier van anderen. Steeds weer wordt er door vrouwen melding gedaan van het feit dat ze bespied worden in hun kleedhokjes. Of komen kinderen met de boodschap dat ze onzedelijk betast worden of 'alleen maar' op een seksistische manier worden aangesproken. Bij nagenoeg alle zwembaden zijn er voorbeelden van te noemen.

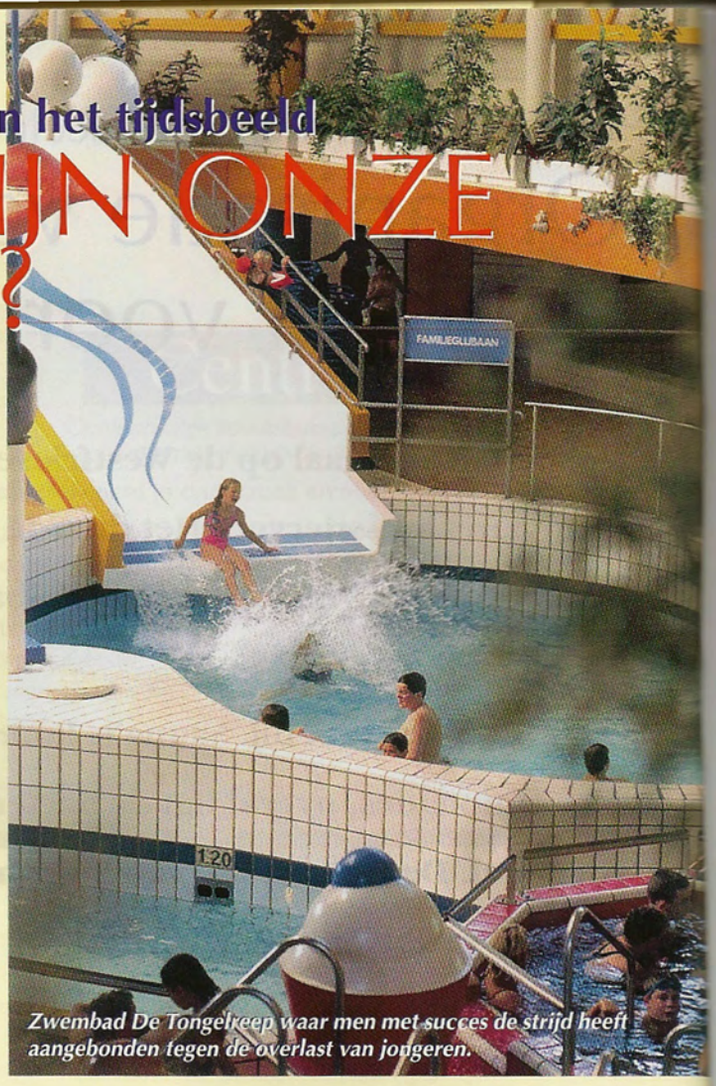

Zwembad De Tongelreep waar men met succes de strijd heeft aangebonden tegen de overlast van jongeren.

Het Eindhovense zwembad De Tongelreep heeft met succes de strijd aangebonden tegen de overlast die veroorzaakt werd door jongeren van, onder andere, buitenlandse komaf. In sommige landen hebben vrouwen een andere status en wordt het hanige gedrag van de mannelijke bevolking makkelijker geaccepteerd. Dat hebben de bezoekers aan het Brabantse zwembad geweten: jonge meisjes waren maar al te vaak het doelwit van opdringerige jonge mannen. Ze werden bij voortduring lastig gevallen en menig kind heeft een tijdlang het zwembad gelaten voor wat het was. De directieleden van De Tongelreep hebben de koppen bij elkaar gestoken en naarstig gezocht naar mogelijkheden om deze overlast tot een einde te brengen.

De heer Arie Heesterbeek weet er alles van: "Wij hebben onlangs zelfs NOVA gehaald met ons beleid. Maar laat ik bij het begin beginnen. In 1996 werden we gealarmeerd door het toenemende aantal meldingen van zedendelicten. We zijn toen onmiddellijk overgegaan tot het nemen van maatregelen. Binnen de interne organisatie hebben we de puntjes op de I gezet, de protocollen zijn aangescherpt en we hebben alle medewerkers opgeroepen nòg beter op te letten. Daarnaast hebben we extra medewerkers in dienst genomen via de Melkertregeling. Die zijn er voor verscherpt toezicht, zowel binnen als buiten. Daar gaat een preventieve werking van uit. Op de parkeerterreinen is het aantal meldingen van calamiteiten nagenoeg teruggebracht tot nul."

Daarnaast heeft De Tongelreep een scala aan cursussen en lezingen aangeboden aan de medewerkers. Een greep daaruit: het omgaan met etnische minderheden, omgaan met conflicten, het herkennen van signalen die worden uitgezonden door de bezoekers. "We hebben ons georiënteerd in de Rivierenbuurt in Amsterdam, waar men met dezelfde problematiek te maken had. Voorts hebben we van de Registratiekamer in Den Haag toestemming gekregen om onze accommodatie te beveiligen met videocamera's. De bezoekers worden er bij binnenkomst op gewezen dat alles op video wordt vastgelegd. Ook daar gaat een enorme preventie van uit."

Confrontatieprogramma voor daders

In nauwe samenwerking met het Bureau Criminaliteitspreventie en vertegenwoordigers van allochtonenorganisaties heeft het Eindhovense zwembad verder een 'confrontatieprogramma voor daders'. In dit programma worden de daders heel direct, heel fysiek, heel basaal geconfronteerd met hetgeen ze gedaan hebben. Hoe zou jij het vinden als iemand zo iets deed bij je zusje; op welke plekken wil jij niet aangeraakt worden door vreemden? Over het algemeen wonen de daders 3 tot 4 keer een bijeenkomst bij. "En tot op heden heeft niet een van hen gerecidiveerd", aldus Arie Heesterbeek.

Een andere 'gouden greep' blijkt het betalen voor de lockers. In het verleden betaalde men een gulden borg en voor dat geld kon je ze zo vaak openen en sluiten als je wilde. Nu is dat veranderd: de kluisjes kosten een kwartje, openen kost geld. Daarmee bereikte het zwembad dat er veel minder heen en weer gelopen wordt, dat er geen sprake meer is van rondhangen bij de kluizen. Voor het personeel betekent het dat er veel meer overzicht is.

NOVA

De Tongelreep heeft met middelen uit het Grote Steden-beleid drie allochtone jongeren aangetrokken die de kloof tussen de jeugd en de organisatie moeten dichten. "Dat haalde deze zomer nog NOVA", aldus wederom Arie Heesterbeek. "Deze jongens, twee Marokkanen en een jongen uit Mozambique, zijn aanwezig om conflicten te voorkomen. Ze spreken jongeren aan: leuk dat je hier bent, bevalt het je, wie ben je,

wat doe je...? Dit komt voort uit de gedachte dat iemand die gekend wordt, veel minder snel rottigheid uithaalt. En warempel, het blijkt te werken!"

De allochtone jongeren werken ook mee op het externe vlak. Er wordt gekeken naar de relatie tussen thuis en -in dit geval- De Tongelreep. Dat gebeurt bijvoorbeeld samen met het buurtwerk, asielzoekerscentra, maar ook met de AMAS (Allochtone Minderjarige Asielzoekers).

Dat de ingrijpende maatregelen in De Tongelreep vrucht afwerpen, wordt duidelijk wanneer de cijfers bekeken worden. Was er in 1997 nog sprake van 21 meldingen van ongewenste intimiteiten, in 1998 waren dat er nog 14 en tot en met oktober van dit jaar nog 5. "Niet maar vijf, of slechts vijf", haast Arie Heesterbeek te zeggen, "we zijn er nog niet, iedere melding is er nog steeds een te veel, maar de cijfers geven wel aan dat we op de goede weg zitten."

Zeer nauwe samenwerking met politie

Ook zwembad 'de Blauwe Golf' in Leeuwarden had en heeft te maken met ongewenste intimiteiten. Manager Ype Postma vertelt daarover: "Wij hebben verschrikkelijk veel overlast gehad, maar ik moet erbij zeggen dat we die ook fors hebben kunnen terugdringen. We voeren een hard beleid: in de fout, politie erbij." Dat was twee jaar geleden toen de heer Postma benoemd werd wel anders. "In die tijd moesten we echt vechten om weer baas in eigen huis te worden. Het personeel was bang voor sommige bezoekers en vreesde represailles. Ik heb toen gezegd: we klaren dit met zijn allen! En dat is gelukt."
Wanneer er in de Blauwe Golf een klacht binnenkomt, wordt direct de politie gewaarschuwd. Volgens Postma bestaat er een voortreffelijke samenwerking tussen het zwembad en de sterke arm: "We hoeven maar te bellen en meestal zijn ze er al binnen tien minuten. Het aantal klachten is sindsdien behoorlijk afgenomen."

Alleen besloten baden

De heer Postma vreest overigens de toekomst: "Als dit zo doorgaat, zijn er over een poos alleen nog maar besloten baden. Dan komt er onherroepelijk een einde aan de subtropische zwemparadijzen." Postma is dan ook duidelijk voor de harde lijn: "De mensen die hier komen, weten waar ze aan toe zijn. Dat werkt ook preventief: bepaalde types blijven op voorhand al weg."

Het strenge beleid in het Friese zwembad geldt overigens niet louter bij zedendelicten. Vuistregel is dat iedereen die de regels van het personeel niet opvolgt, te maken krijgt met de politie die dan een uitzettingsbevel regelt. Volgens Postma zijn de collega's van andere baden niet doortastend genoeg: "Ze zijn te bang en daarom komt er nooit een einde aan de problemen."
In de Blauwe Golf is het aantal aangiftes gedaald van 10 in 1997 naar 3 in het afgelopen jaar.

'Geen problemen...'

De bedrijfsleider van het Sportfondsenbad in Breda, de heer Jacobs, moet een gelukkig man zijn: "Wij hebben al zeker twee jaar niets meer meegemaakt dat zelfs maar in de richting komt van ongewenste intimiteiten. Vanzelfsprekend hebben we een intern beleid voor het geval er wel iets voorvalt, maar het is rustig." Over wat dat interne beleid inhoudt, toont de heer Jacobs zich weinig spraakzaam. "Ik geloof niet dat ik er verstandig aan doe daarmee naar buiten te treden", zo verklaart hij zijn stilzwijgen.

Zelf denkt Jacobs dat de problemen in zijn zwembad kleiner zijn omdat het een gewoon 25 meter bad is dat bovendien gehuisvest is in een oude accommodatie. "Ons bad is oud, aan vernieuwing toe -en dat gaat ook gebeuren- en dat betekent eigenlijk ook dat er weinig lui rondhangen zoals in bijvoorbeeld zwemparadijzen. De mensen komen hier om te zwemmen en gaan dan weer naar huis. Dan krijg je toch een heel andere situatie dan wanneer je een publiek trekt dat echt een groot deel van de dag in je accommodatie vertoeft."

Weinig last in Maastricht

Hoofd zwemzaken van het Maastrichter zwembad 'Dousberg', de heer P. Caenen, kan tot zijn vreugde meedelen in 'zijn' bad weinig last te hebben van ongewenste intimiteiten: "Hoe dat komt, weet ik niet. We zijn toch een grote stad, maar in vergelijking met het midden van het land is het hier rustig op dat gebied."
Dat wil niet zeggen dat er geen actieplan ligt. "Wanneer iemand bij ons meldt dat hij of zij is lastiggevallen, wordt daar serieus werk van gemaakt. Als die persoon aangifte wil doen, bellen we onmiddellijk de politie en proberen wij de verdachte binnen te houden. Als het slachtoffer dat niet wil, kunnen wij de dader altijd nog voor een bepaalde tijd de toegang tot het zwembad ontzeggen. Die bevoegdheid hebben we: zonder opgaaf van reden mogen wij iemand weigeren."
Dat er in de praktijk voorzichtig omgegaan wordt met dergelijke sancties, spreekt voor zich. De heer Caenen daarover: "Je moet te allen tijde op je hoede zijn, precies weten wat er gebeurd is. Het heeft geen zin lukraak een toegangsverbod op te leggen, dat leidt alleen maar tot meer problemen. Maar, zoals gezegd, we hebben er hier in het zuiden amper mee te maken. Gelukkig!"

'Kei waardeloos'

Judith is een 11-jarige Brabantse die de intimidaties door wat oudere jongens aan den lijve heeft ondervonden. "Bij ons in het zwembad was er altijd een hele groep die ook in het water ging als ik met mijn vriendinnen ging zwemmen. Dat was kei waardeloos. Ze zaten dan onder water naar ons te kijken, soms trokken ze hun broek uit of zaten aan onze badpakken te sjorren. Er was er ook een bij die soms een hele tijd met een duikbril en snorkel onder water zat. Als we ons later gingen afdrogen, riepen ze allemaal stomme dingen. Wij zijn naar de badmeester gegaan en die heeft ze weggestuurd, ze zijn volgens mij niet meer in het zwembad geweest. Maar ik ben nog wel eens bang dat ik ze tegenkom en dat ze dan kwaad zijn omdat wij ze verraden hebben. Je moet er ook maar niet mijn naam bijzetten." (Dat hebben we ook niet gedaan: Judith heet geen Judith)

Duidelijk is wel dat de meisjes zich vervelend, maar ook bedreigd voelen door dergelijk gedrag. Het zou daarom goed zijn wanneer alle zwembaden hetzelfde protocol zouden hanteren om een einde te maken aan deze toestanden.

Meeste problemen toch in zwemparadijzen

Het zijn vooral de subtropische zwemparadijzen die de meeste overlast ondervinden. Dat is voor de hand liggend wanneer men bedenkt dat die worden uitgezocht voor een dagje uit. Hoe veel er in zulke accommodaties ook te beleven valt, er komt een moment waarop de verveling toeslaat. De glijbanen zijn ineens niet spannend meer, de golfslagen zijn te bekend en de stroomversnelling heeft ook niets uitdagends meer. Als dan ook nog eens al het zakgeld op is, wordt er wat doelloos rondgehangen en op een bepaald moment slaat de verveling toe, waarmee de kans op excessen vele malen groter wordt.

Het is niet eenvoudig om deze problemen het hoofd te bieden zonder daarbij aan gastvrijheid in te boeten. Want uiteindelijk willen de baden niet alle klanten kwijt. Mede om die reden is dit artikel tot stand gekomen: om anderen op de hoogte te brengen van ervaringen en de genomen maatregelen.